

Stockholms stad
Exploateringskontoret
Box 8189
104 20 STOCKHOLM

Stockholm 2010-12-17

Dnr: E2010-510-01340; Slussen. Ny reglering av Mälaren, kanaler, kajer m.m. preliminär MKB, tillstånd enligt miljöbalken

Exploateringskontoret har inbjudit till samråd om Mälarens reglering och ombyggnad av Slussen. Samfundet S:t Erik önskar härmed lämna följande synpunkter.

Utgångspunkt för stadens förslag

Den ökade avtappningskapaciteten ger bättre förutsättningar än vad vi har idag att möta framtida klimatförändringar. Genomförda analyser pekar mot att översvämningsriskerna blir lägre än de risker vi lever med idag, även om havets nivå har stigit med ca 0,5 meter om ca 100 år. Slussenanläggningen kommer att vara klimatanpassad till ca 1 meter högre havsvattenstånd än idag på global nivå.

Havet stiger för närvarande med drygt 3 mm/år och landhöjningen i Stockholm är drygt 5 mm/år. Stockholm har i dagsläget en nettolandhöjning på ca 2 mm/år. Marginalen har minskat, men det finns fortfarande en landhöjning i Stockholm. Fram till 2050 är ett rimligt antagande att landhöjningen i Stockholm är av samma storleksordning som de havsnivåhöjningar som kan förväntas.

Om Östersjön skulle stiga i linje med de värsta klimatscenerierna kan det i första hand bli aktuellt med tätningsåtgärder och höjning av luckor. I ett senare skede kan det bli fråga om invallningar, avledning av vatten eller pumpning. Frågan om vilka klimatanpassningsåtgärder som krävs vid en sådan utveckling kan inte lösas inom ramen för Stockholms stads arbete med Slussen eller lokalt i Söderströmsområdet.

Samfundets yttrande

Samfundet S:t Erik genomförde i september 2010 ett seminarium om vattenfrågan vid Slussen. Därvid konstaterades de mycket stora risker som förelåg för översvämnningar om inget görs.

Samfundet S:t Erik delar uppfattningen att översvämningsriskerna i Mälardalen är idag oacceptabelt stora. Det är nödvändigt att öka avbördningen från Mälaren till Saltsjön. Emellertid är frågan huruvida det är tillräckligt.

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

En annan viktig fråga är vilka långsiktiga förutsättningar som den fortsatta planeringen av bebyggelse och anläggningar ska utgå ifrån.

En tredje viktig fråga är vilka anpassningar som krävs för att möta ändrade klimatförändringar.

- *Räcker förslagen breddning av Slussen för Mälarens avbördning?*

I pressmeddelandet den 27 oktober 2010, som bifogades inbjudan till samråd, anger Stockholms stad att ”Den nya avtappningskapaciteten är hög och den nya regleringen ger en stor säkerhet enligt SMHI:s bedömningar. Det innebär att utsatta områden, t.ex. tunnelbanan i Gamla stan, Västerås flygplats, Riksdagshuset, delar av E20 och annan viktig infrastruktur, jordbruksmark och bebyggelser runt Mälaren, skyddas mot de översvämningsrisker **som finns idag**” (vår markering med fetstil).

Förslag till MKB säger sig arbeta med ett 100-års perspektiv, men bortser ändå från varningarna i stadens egen risk- och sårbarhetsutredning december 2009. I sitt pressmeddelande den 27 oktober 2010 hänvisar Staden till SMHI.

Det kan konstateras att ”SMHI bedömer att den planerade avtappningskapaciteten är stor och ger en hög säkerhet **under dagens förhållanden**” (vår understrykning) och ånyo en hänvisning endast till dagens förhållanden inte morgondagens.

Samfundet finner det anmärkningsvärt att den preliminära MKB:n inte på något sätt refererar till stadens egen risk- och sårbarhetsutredning från december 2009, där det konstateras att även om nya Slussen byggs om på det sätt Exploateringskontoret planerar enligt förslag till MKB, så är redan år 2030 översvämningsrisken i tunnelbanan i Gamla stan överhängande.

Samfundet anser att tjugo år är ett alldeles för kort tidsperspektiv när man ska bestämma utformningen av så stora och strukturellt betydelsefulla anläggningar som Slussenområdet och trafiklösningarna via Söderström. Här gäller det att klara ut vilka lösningar som är långsiktigt hållbara och möjligen lägga fast en strategi i flera steg för att efterhand skapa de robusta lösningar som kommer att krävas.

- *Vilka långsiktiga förutsättningar ska fortsatt planering av bebyggelse och anläggningar utgå från?*

Samfundet S:t Erik sätter också ett frågetecken huruvida det är korrekt att som en grundförutsättning utgå ifrån att Mälarens medelvattenstånd ska vara oförändrat i en ny reglering av Mälaren. Om havsvattennivån stiger mer än som förutsätts i MBK:s förslag kan detta leda till konsekvensen att Mälaren får ett lägre vattenstånd än Saltsjön och kan då inte ske någon naturlig avtappning alls. Dessutom minskar avtappningsförmågan i takt med att havsvattennivån stiger.

Det är inte godtagbart att hänvisa frågan till Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap (MSB) och konstatera att det är den myndigheten som ”ansvarar för frågor om samhällets säkerhet när det gäller skydd mot olyckor, krisberedskap och civilförsvar”. Marginalerna är så små att Samfundet S:t Erik anser att Stockholms stad omedelbart borde samråda med MSB och informera om de risker som faktiskt finns även om man genomför nu planerad byggnation. Som påpekats ovan har ju stadens egen risk- och sårbarhetsutredning konstaterat akuta risker redan år 2030.

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Samfundet St Erik anser att Staden även borde ha belyst vilka förutsättningar som fortsatt planering av bebyggelse och anläggningar bör utgå från i ett långt perspektiv.

- *Vilka anpassningar krävs för att möta klimatförändringarna?*

Samfundet St Erik efterlyser ett genomtänkt förhållningssätt och en redovisning av vilka ytterligare möjligheter som står till buds för att hantera situationer då endera Mälaren eller Saltsjön stiger över den situation man planerar för att kunna hantera.

I MKB:n redovisas ett katastrofscenario ”Om Östersjön skulle stiga i linje med de värsta klimatscenarierna kan det i första hand bli aktuellt med tätningsåtgärder och höjning av luckor. I ett senare skede kan det bli fråga om avledning av vatten eller pumpning”. Här pekar MKB:n på en situation där Saltsjön faktiskt står högre än Mälaren, d.v.s att havsnivån stiger mer än 50 cm. Det är ett indirekt medgivande av att slutsatserna i stadens egen risk- och sårbarhetsutredning december 2009 är korrekta i sitt antagande av översvänningsrisker redan år 2030.

Vidare anges att även om havets nivå skulle stiga med 0,5 m om ca 100 år skulle översvänningsriskerna bli lägre än de risker vi lever med idag. Det anges att Slussenanläggningen kommer att vara klimatanpassad till ca 0,5 m högre havsvattenstånd än idag i Saltsjön. Om havet stiger är det i första hand viktigt att det sker tätningsåtgärder och höjning av luckor på andra platsen än i Slussen/Söderström för att förhindra saltvatteninträngningen till Mälaren. F.n. är nivån mellan Mälaren och Saltsjön ca 0,5 m.

Det är mycket oroväckande att MKB:n spekulerar med att havsnivån stiger enbart ca 0.5 m. Men även om havsnivån enbart stiger med 0,5 m får det mycket dramatiska konsekvenser för avtappningen som i princip då är noll.

Riksdagshuset som nyligen varit föremål för ett särskilt säkerhetsarbete mot översvämningar och för att skydda grunden ligger f.ö. på samma höjd eller högre som många andra byggnader i Gamla stan.

Samfundet S:t Erik saknar en redovisning av den samlande effekten av högt vattenstånd, stor nederbörd och västlig vind. Vad händer i en sådan situation år 2030 med t.ex. tunnelbanan i Gamla stan eller de tänkta nya bebyggelsemiljöerna i Slussen?

- *Riskeras viktiga regionala samhällsfunktioner?*

Förslaget till MKB pekar på ett mycket stort behov av samordning för klimatanpassningar på regional nivå. Stockholm stad kan själv samordna planeringen lokalt i Söderströmsområdet, som inkluderar tunnelbanan vid Gamla stan, men måste också samarbeta regionalt med andra berörda kommuner och länsstyrelsen i Mälardalen.

I förslaget till MKB beskrivs vad som händer när vattnet stiger högt i Mälaren. ”Gamla stans tunnelbanestation kommer att behöva stängas och utrymmas. Grundvatten börjar läcka in i tunnelbanans spårssystem när Mälarens nivå är 5.09 m. Barrikadmateriel läggs då ut för att hindra vattnet från att rinna ner i spåransläggningen och tunnelbanetrafiken måste stoppas, troligen redan innan 5.09 m för att material ska hinna placeras ut. Själva tunnelbanestationens lägre utrymmen påverkas av inläckande vatten vid nivåer mellan 4,64 och 4,84 m och stationen kan komma att behöva utrymmas. Detta innebär att trafiken upprätthålls men utan

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

att tunnelbanan stannar för av- och påstigning i Gamla stan. Resande till och från Gamla stan måste då ta sig till T-centralen eller Slussen. I övrigt påverkas inga ytterligare tunnelbanestationer av höga nivåer i Mälaren. (Öberg, 2009 och 2010)".

Samfundet finner det oroande att man endast talar om tunnelbanestationer men inte påverkan på hela tunnelbanesystemet. När Mälarens nivå går över 5,09 m måste tunnelbanan stängas av mot inträngande vatten om ingenting görs för att säkerställa att varken vatten från Mälaren eller Saltsjön riskerar att skada tunnelbanesystemet. Detta skulle få förödande konsekvenser för hela kollektivtrafiken.

SAMFUNDET S:T ERIK

Per Björkman
Styrelseledamot

Susanne Ingo
adj. styrelseledamot

Monica Andersson
Ordförande

Post- och besöksadress	Telefon	Telefax	E-mail	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	08-21 90 97	samfundet.st.erik@telia.com	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950